

УДК 336.71

Напрямки удосконалення системи регулювання іноземних банків в Україні

д.е.н., проф. Васильєва Т.А.,

д.е.н., проф. Леонов С.В.

ДВНЗ «Українська академія банківської справи НБУ»

Система регулювання іноземних банків в Україні на даний момент засвідчує про її неспроможність здійснювати належний контроль та прийняття необхідних рішень в напрямку регулювання іноземних банків у вітчизняній банківській системі. Враховуючи складність регулювання іноземних банків в Україні та часткою іноземного капіталу в банківській системі України на рівні 42 %, актуальності набуває перебудова цієї системи, зокрема, в контексті регулювання процесів входження іноземного капіталу, діяльності на ринку, виведення результатів діяльності за кордон та виходу банку з країни.

Вступаючи до СОТ, Україна взяла на себе ряд зобов'язань, що передбачають відкриття доступу до вітчизняного банківського сектору України з боку іноземних компаній та банків, які в свою чергу отримали можливість відкриття філій на території України. Тому процес регулювання початкового входження іноземного капіталу до банківського сектору України не може передбачати широкого ряду вдосконалень, що мають бути оголошені та впроваджені НБУ або іншими державними органами. Єдиним варіантом вдосконалення регулювання притоку іноземного капіталу у вітчизняну банківську систему є залучення до цього процесу саморегулювальних організацій банків в Україні, до яких, в першу чергу, відноситься Асоціація українських банків (АУБ). Доцільно, на нашу думку, встановити обов'язковою вимогою для іноземних банків, що входять у банківський сектор України, вступ до АУБ як найбільшої саморегулювальної організації в банківській системі. У свою чергу АУБ вимагатиме дотримання певних вимог, які визначатимуть, що право на придбання місцевого українського банку або здійснення угоди злиття або поглинання банку мають іноземні банки, які отримали рейтинг міжнародних рейтингових агентств в таких межах: Standard & Poors – ВВВ або ВВ, Fitch – ВВВ або ВВ, Moody's – Ваа або Ва.

Найважливішою складовою загальної системи регулювання діяльності іноземних банків в Україні, на наш погляд, є їх регулювання в частині діяльності іноземних банківських структур у вітчизняній банківській системі. Звісно, складно встановлювати правила для іноземного банку щодо вибору його пріоритетних напрямків бізнесу, оскільки більшість іноземних банків прийшли на український ринок з наміром отримати високі прибутки від обслуговування лише визначених сегментів ринку та галузей економіки. Однак можна сформулювати ряд пропозицій, які можуть бути представлені наглядовими банківськими органами до іноземних банків, які прагнуть здійснювати свою діяльність на території України. Так, наприклад, доцільно розробити ряд вимог на етапі входження іноземного капіталу в банківську систему та в контексті нагляду та кон-

тролю за операціями кредитування іноземних банків з боку відповідних державних органів.

Також слід залучати іноземні банки до формування інтегративних об'єднань в Україні, але враховуючи ряд умов: 1) участь іноземного банку в загальному розмірі капіталу об'єднання повинна складати не більше 10 %; 2) іноземним банкам забороняється створювати об'єднання, до яких будуть включатися підприємства воєнного комплексу та галузей економіки, які прямо впливають на безпеку країни; 3) до іноземних банків-учасників об'єднань висуватимуться більш жорсткі вимоги щодо оприлюднення інформації по наданню банківських послуг учасникам всередині групи.

Поряд з регулюванням вступу іноземного капіталу в банківську систему України, необхідно приділити увагу удосконаленню системи заходів, які контролюватимуть процес виходу іноземних банків з українського ринку. Для цього можна застосувати фіскальні інструменти, які передбачені податковою політикою країною. Головним чином, це стосуються встановлення додаткових податків, які матимуть безпосередній вплив на прийняття іноземною стороною рішення про вихід з українського ринку та доцільність такого виходу. Вважаємо, що саме система податків, які будуть додатково введені, буде правомірним заходом з боку державних органів, та не суперечитиме правам іноземних банків як господарюючих суб'єктів і не порушуватиме міжнародне право в даній сфері. У той же час, сплата таких податків буде для іноземних банків обов'язковою процедурою відповідно до податкового законодавства України й слугуватиме дієвим інструментом по регулюванню процесу виходу іноземного капіталу з банківської системи України.

Так, на нашу думку, доцільно впровадити нові види податків. По-перше, стягнення податку з банку-юридичної особи залежно від частки продажу пакету акцій установи. Даний податок стягуватиметься у разі бажання іноземних власників продати банк іншим особам. Об'єктом оподаткування виступатиме сума угоди купівлі-продажу банку, а одиниця оподаткування буде встановлюватися у процентному відношенні залежно від розміру пакету акцій, який виставлений на продаж. По-друге, встановлення податку на зміну власника іноземного банку. Такий податок також стягуватиметься в процесі укладання угод купівлі-продажу акцій банку, однак матиме інший об'єкт оподаткування. Вважається, що введення такого податку сприятиме встановленню у іноземних банках в Україні більш довгострокової політики та направленістю їх діяльності на тривалий термін. Таким чином, використання інструментів податкової політики змусить іноземних власників чітко обговорювати прийняття рішення про вихід з українського ринку та створить передумови для постійної і тривалої діяльності окремих іноземних банків в банківській системі України.